

СТАНОВИЩЕ

За дисертационен труд за признаване на образователната и
научна степен „доктор“

Професионално направление: 1.3 Педагогика на обучението по музика

Тема: **Музикални възприятия при деца от 3 до 10 годишна възраст**

Докторант: **Мария Михайлова Мирчева**

Научен ръководител: **доц. д-р Жан Гологанов**

Становище от: **доц. д-р Жан Гологанов**

Актуалност на проблема

Без да се оспорва актуалността като мимолетна преходност в наше време, тя си остава задължителен елемент на всяка научна разработка. В случая се извеждат на преден план няколко актуални аспекта, които могат да бъдат формулирани като:

- „Симбиоза в изкуствата“ – симбиоза формираща се в практико-артистичните дейности и разгръщайки се в последствие в процесуален план, придобива нова форма на съществуване и ново качество.

- Вторият аспект се отнася до аналитичния подход към най-значимите психологически процеси, към традициите и културата и накрая към социалната адаптация на детската личност в „съвременния обществен свят“.

- Третият актуален аспект виждам в перспективно-хипотетичния подход на докторанта, насочващ имплицитно професионалното си внимание към нови вертикални дълбочинни равнища, на които ще се спра по-късно отново.

- Четвъртият аспект се усеща както чрез индивидуално-личностния подход на експериментатора в новата симбиозна материя, така и от гледна точка на индивидуалните детски различия проявяващи се в тази материя.

В резултат на идейния и психофизиологичен сблъсък се активира личностния компенсаторен механизъм, който стимулира появата на нов творчески продукт на съответното психично равнище.

Структура на дисертационния труд

Дисертацията е с обем от 170 страници, структурирани в класическия тричастен цикъл с Увод, Заключение, Справка за научните приноси и Приложения. Библиографията

включва 140 заглавия, от които 115 на кирилица, 17 на латиница, 4 интернет публикации и 4 уеб страници.

Първа глава е изцяло в психологически аспект. В центъра ѝ стои възприятието като основен сензоперцептивен процес. Представен е достатъчно актуален преглед на психолози от втората половина на XX век, тълкуващи, обобщаващи и формулиращи възприятието от всички възможни гледни точки и многобройните му проявления и връзки с: дейностите, способностите, личностната индивидуалност, миналия опит, нагласите, възрастовия диапазон и т.н.

Изведена е финална констатация за възприятието като СИСТЕМА, която представлява БАЗА и ОТПРАВНА тока за експерименталната педагогическа дейност.

Втората и Третата част са тематично свързани, доколкото център на представената разработка е методиката „Музикално ателие“. Това е нещо ново и непознато като явление за нашата музикална педагогика, с категоричен авторски принос, с посока на национална идентичност. Отделни двукомпонентни структури са били обект на проучване, но като тази поливалентна система виждаме за първи път.

В пространствен аспект „Музикално ателие“ притежава широко мащабен обхват, включващ три основни научно-образователни сфери: педагогика, психология и изкуства. Във всяка от тези сфери са изведени водещи показатели: за педагогиката – знания умения и навици, за психологията – психически процеси и психически образувания, за изкуствата – изпълнителски дейности, естетика и творчество. Тази триада от три сфери се конфигурира с пространството и се позиционира изцяло в **хоризонтална плоскост**, чрез три основни концентрични кръга, илюстриращи споменатите сфери. Съществуват разбира се и допълнителни подсферични кръгове, съответстващи на посочените елементни показатели от всяка научно-образователна сфера, но гравитиращи около съответните основни **орбити**. Вътрешната орбита предоставя педагогическото ядро на разработката, външната – на изкуствата, а междинната орбита – психологическата сфера.

След пространствения аспект, вторият съществен фундамент на „Музикално ателие“ е **полифоничната му структура**. Всяка от сюжетните линии е достатъчно самостоятелна, но в същото време зависи от видими индиректни или имплицитни връзки с останалите. В тази многопластова хоризонтална линейност се откроява един **фундаментален коридор** на възприятието въобще като процес, чието начало е маркирано в ядрената сфера, т.е. педагогическата, а краят му е оформен във външната

сфера на изкуствата. Опорните фундаменти на аркирането се явяват категориите *адаптация* и *въображение*. Чрез тях се фокусират теориите на Дарвин за приспособяването и на Виготски за творчеството.

Като цяло, в докторантската разработка е използван внушителен арсенал от принципи, методи и подходи, съдействащи за процесуалното проследяване на психични състояния, моделиране на нагласите при определени условия, формиране и развитие на способностите в и чрез конкретно избрани дейности. Към стандартните подходи *step by step* и *side by side*, виждаме подходи към които се насочват научни работници с по-висока експериментална опитност. Към тези подходи се отнасят „скокът и неговото запълване“, метода на „аркирането“, „външно поставената ограничителна цел“ и принципа на „разумната достоверност“. Именно последният принцип има съществена значимост за методическата част на разработката. Научно-информационната и експериментално-аналитичната масивност, създават очевидна плътност на разглежданата педагогическа материя. Тя предизвиква за едни анализатори усещане за насищане, а у други – за пресищане. Тук принципа на разумната достатъчност и про двата психологически нюанса, задейства предпазния механизъм на мисловната демаркационна линия. Ето защо докторанта внася успокоение в читателските мисли... „На по-късен етап ще продължат заниманията ми в тази посока“. Определението „в тази посока“ сега задейства и повдига моята предпазна бариера на разумната достатъчност. Това ми дава основание да направя своята препоръка. Тя е: след до 2 години „активна почивка“, да се постави началото на втората докторска степен. Ще се опитам накратко да конкретизирам препоръките си:

1. Пространствената плоскост от хоризонтална да се подмени с вертикална.
2. Запазва се позицията на ядрото като опора и отправна точка, но се подменя неговата материална същност, т.е. от педагогическа преминава в психологическа.
3. От тук и в последствие *психологията* да се третира като *фундаментална наука* в контекста на теориите на Вебер и Хефнер. От чутите до тук позиции, само доц. Арнаудова засегна този проблем.
4. Орбиталният модел като цяло става неприложим за предстоящата вертикална посока. Като нов модел препоръчвам *математическата координатна система*.

5. Сполучливо подобранные артистични дейности да бъдат позиционирани в квадратите на абцесно-ординатната система.

6. Задължително спускане на *сонди* във всеки от квадратите на системата.

7. Изборът на *еталонна структура* да бъде музикалността като комплексно образование.

С това приключвам не само препоръката си, но и становището си.

Заклучение

Мария Мирчева притежава завиден интелектуален потенциал, превъзходна мисловна техника, социален тип общуване и всички останали качества на личността, необходими за занимание с научна дейност. Дилемата инструментална или научна дейност, остава неин проблем. За този казус тя има мойсеевско решение!

Споделям откровено удовлетворението си от съвместното ни научно общуване!

Предлагам на Уважаемото научно жури на Мария Михайлова Мирчева да бъде присъдена образователната и научна степен *доктор* по научно направление 1.3 Педагогика на обучението по музика.

София,

04.04.2016 г.

/доц. д-р Жан Гологанов/